

## PAPER DETAILS

TITLE: DİL VE ANLATIM DERSİNDE BİR ÖLÇME ARACI OLARAK YAZILI SINAVLARIN  
KULLANIMI KONUSUNDA ÖĞRETMEN GÖRÜSLERİ

AUTHORS: Mustafa TÜRKYILMAZ

PAGES: 1-14

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1494960>

## Dil ve Anlatım Dersinde Bir Ölçme Aracı Olarak Yazılı Sınavların Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşleri\*

Mustafa TÜRKYILMAZ<sup>1</sup>

Geliş Tarihi: 14.04.2008

Yayına Kabul Tarihi: 23.06.2008

### ÖZET

Bu çalışmada; Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme, soru sorma stratejileri ve yazılı sınavları uygulama hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmış ve 2006-2007 eğitim öğretim yılında Kırşehir il ve ilçelerindeki liselerde 9.sınıf Dil ve Anlatım dersine giren ve tesadüfi yolla seçilen 38 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni üzerinde çalışma yürütülmüştür. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki boyuttan oluşan anket formu ölçme aracı olarak kullanılmış, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonucunda 50 maddeden oluşan anketin Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ( $\bar{X}$ ) ve standart sapma (ss) değerleri kullanılarak bulgular kısmı oluşturulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtların yorumlanmasında beşli değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda, Öğretmenler, Dil ve Anlatım dersinde ölçme aracı olarak çoğunlukla klasik yazılı sınavları tercih etmektedirler. Yazılı sınavların hazırlanmasının, puanlanmasının ve uygulanmasının kolay olması bu yönde bir tercihin nedeni olarak görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin, yazılı sınavlarda kompozisyon yazdırmaya yönelik soru sormayı tercih etmedikleri ve soru sorarken de sınıf genelinin cevaplayabileceği kolay, orta, zor düzeylerde soruları seçtikleri, bilen ile bilmeyeni ayırt etmeye yönelik sorular sormayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Türk Dili eğitimi, yazılı sınavlar, öğretmen görüşleri

## The Opinions of Teachers about the Usage of Essay Examinations as a Measurement Tool in Language and Expression Course

### ABSTRACT

In this research, it has been aimed to define Turkish Language and Literature teachers' opinions about measurement and evaluation, questioning strategies and application of written examinations. For that purpose, 38 Turkish Language and Literature teachers teaching to the 9th grades in Kırşehir in 2006-07 academic year have been chosen randomly and the study has been performed on them using the descriptive research. In the study, a two-dimensional questionnaire improved by the researcher has been used as the measurement tool and in the conclusion of reliability and validity works; Cronbach Alpha's internal reliability coefficient of the questionnaire including 50 questions has been calculated as 0.76. Findings part has been formed using the values of frequency (f), percentage (%), arithmetic mean ( $\bar{X}$ ) and standard deviation (sd). Also quintet evaluation scale has been used to comment on the teachers' answers to the questionnaire. According to the findings of the research, teachers have mostly preferred the written examinations as the measurement tool in Language and Expression course. The easiness in the preparation, evaluation and application of written examinations has been considered as the reason of this preference. Also, it has been found that while preparing the examinations, the teachers do not prefer asking questions which make the students write compositions; they prefer writing questions that distinguish the students who are succeeding or not. They choose the questions in easy, medium and difficult levels suitable for different students in the class.

**Key words:** Turkish language education, essay examination, teachers' opinions

\* Tez özeti. Türkyılmaz, Mustafa. (2007). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

<sup>1</sup> Türkçe Öğretmeni, Prof.Dr. Erol Güngör İ.Ö.O., Kırşehir. e-posta: m\_trkyilmaz@yahoo.com

## GİRİŞ

Toplumsal kültürü kuşaktan kuşağa aktarma görevini üstlenen eğitim ve eğitimin en önemli aracı dil eğitimi, en eski dönemlerden beri vardır ve günümüzde de kültür aktarımı görevini sürdürmektedir. Bireylerin başkalarıyla sağlıklı iletişim kurabilmeleri, eğitimleri sırasında her türlü öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri, ana dilini etkili kullanmalarına bağlıdır.

Dil eğitimi, kültürel mirasın aktarımını sağlamada, kültürel zenginliğin artırılmasında gerekli olduğu gibi iletişim araçlarının etkin kullanımında da gereklidir. İnsan, bir mesajın dağıtımında mesajı veren olabileceği gibi mesajı alan da olabilir. İnsan, dinleyici olarak kendine sunulanlar arasından doğru olanı seçebilmeli; konuşmacı olarak kendi doğrularını dinleyene, onu ikna edecek derecede anlatabilmelidir. Bu iki durumda da birey, hem dinleyici (*anlayan*) hem de konuşmacı (*anlatan*) olarak iyi bir dil eğitiminden geçirilmelidir.

Dil öğretiminin özellikle yaşanan bilgi çağında son derece önemle üzerinde durulması gereken bir konu olduğu kabul edilmektedir (Yalçın, 2002: 9). Dil, dil öğretimi kavramlarının gittikçe artan bir öneme sahip olması, dil öğretimi için gelişmiş ülkelerde büyük kaynaklar ayrılması tamamen yukarıda belirtilen sebeplerdendir. Bu bağlamda Türk dilinin öğretimi konusuna önem vermek gerekmektedir.

Bu çerçevede oluşturulan Dil ve Anlatım dersi müfredat programı "...dil duygusu ve Türkçe sevgisi kazandırma, öğrenciye ana dili duygusu, Türkçe bilinci, sözlü ve yazılı anlatım becerisi... edindirmeye yönelik olarak hazırlandı. Öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmek, dilimizi doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamak, onlarda bir dil duygusu, ana dili duyarlılığı, Türkçe sevgisi ve bilinci oluşturmak...Türk Dili ve Anlatım dersinde doğru ve düzgün anlatım becerisi ve alışkanlığı kazandırmak amacıyla her sınıfta yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik yazma ve uygulama çalışmalarına ağırlık verilmiştir (Kavcar, 2003:26).

Eğitim, insanlarda birtakım davranış değişiklikleri oluşturma sürecidir. Müfredat programları ile eğitimin amaçları belirlenerek bu amaçlar öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Öğrencilerin belirlenen amaçlara ulaşım ulaşmadığı veya bu amaçlara ulaşma düzeylerinin belirlenmesi temel bir sorundur. Öğrenciler, okullarda önceden belirlenen özellikleri kazandırıcı nitelikte öğretim durumları içerisine sokulurlar. Verilen eğitim sonucu öğrencilerin, istenilen davranışları edinip edinmedikleri yapılacak uygun ölçmelerle belirlenecektir.

Hedef davranışların kazanılıp kazanılmadığını ölçmenin, değişik yolları vardır. Bu yollardan biri de yazılı sınavlardır. Yazılı yoklamalar, kişinin özgün ve yaratıcı düşünme gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü, ilgisini ve tutumunu ölçmede çok kullanışlı sınavlardandır (Tekin, 2004:110).

Yazılı sınavlar, öğretmenler tarafından sık kullanılan sınav türlerindendir. Bu tip sınavların, değişik türden davranışların ölçümünde kullanıldığı görülmektedir. Öğretmen, yazılı sınavlarda *dil nedir, tanımlayınız* biçiminde bilgi düzeyinde bir soru sorabildiği gibi *kahramanın içinde bulunduğu durumu yazıp kendinizi kahramanın yerine koyun ve siz olsanız bu durumda neler yapardınız, yazınız.* biçiminde değerlendirme düzeyinde bir soru da sorabilmektedir.

Stalnaker' e (1951) göre, öğrencilere birkaç soru verilir bunlara belli bir sürede yazılı cevap istenmesi, bir sınav türü olarak her öğretmenin başvurduğu bir yöntemdir. Böyle bir sınavda öğrenciden istenen işler; cevapları düşünmek, tasarlamak, düzenlemek, yazmak ve gerekirse yazdıklarını kontrol etmektir. Öğretmene düşen işler ise sınavdan önce soruları hazırlamak, sınavı yönetmek, sınavdan sonra cevapları okuyup puanlamaktır (Coffman, 1971:271).

Zaman zaman yazılı sınavlara, essey ya da esse tipi sınavlar, klasik sınavlar, uzun cevaplı sınavlar, kısa cevaplı sınavlar biçiminde isimler verilmektedir (Yılmaz, 2004:81). Yazılı sınavların temelinde, sorulara verilen cevapların en az bir cümle ya da cümleler topluluğu biçiminde olması yatmaktadır. Yazılı sınavlarda soru eğer, bir veya birkaç paragraflık uzun cevap vermeyi gerektiriyorsa buna *uzun cevaplı yazılı sınavlar*; soruya verilen cevap bir kelime, bir ya da daha fazla sayıda cümleden oluşuyorsa buna da *kısa cevaplı yazılı sınavlar* denmektedir. Uzun cevaplı yazılı sınavlarda öğrencilerin karmaşık düşünme, bilgiyi organize edip sunma yetenekleri ölçülmektedir. Kısa cevaplı yazılı sınavlar ise bilgi, kavrama düzeyindeki kazanımların edinme derecesini ölçmekte kullanılmaktadır (Tekin, 2004:110; Gronlund, 1969:181).

Yazılı sınavların diğer sınav türlerinden farklı yanları bulunmaktadır. Çoktan seçmeli sorular, eşleştirmeli sınavlar, doğru yanlış sınavları cevapları seçmeye dayalı sınavlardır; çünkü bu sınavlar, muhtemel cevaplar listesinden bir cevap seçmeye dayalıdır. Oysa yazılı sınavlar, öğrencilerin kendi cevaplarını kompozisyon hâline getirmesine dayalıdır. Yalnızca cevapları kompozisyon hâlinde vermeyi değil aynı zamanda cevapları yaratmayı da gerektirir. Yazılı sınav tipi diğer sınav çeşitlerinden oldukça farklıdır, çünkü yazılı sınavlara verilen cevaplar için oldukça sistemli ve kompleks düşünmek gerekmektedir (Reiner & diğ., 2003).

Yazılı sınavlar; küçük bir grup test ediliyorsa ve sınav soruları tekrar bir başka grupta kullanılmayacaksa; öğretmen, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin gelişimini ölçmek istiyorsa, öğrencilerin keşfetmeye dair tutumlarını ölçmeyle daha çok ilgileniyorsa, öğretmen iyi bir objektif test yazmaktan ziyade eleştirel bir okuyucuysa; test hazırlamak için kullanılacak zaman, testleri puanlandırmak için kullanılacak zamandan daha kısa olduğu durumlarda kullanılabilir (URL-1, 2008). Yazılı sınav soruları, genellikle öğrencilerin bilişsel alandaki üst düzey becerileri edinip edinmediklerini ortaya çıkaran sorular olmalıdır. Cevaplar, öğrencilerin fikirlerini açık ve anlaşılabilir biçimde organize etme yeteneğini göstermektedir (Miller & Erickson, 1990: 18).

## YÖNTEM

### *Araştırma Modeli*

Bu araştırmada, genel tarama modellerinden olan tekil tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelleridir. Değişkenler tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan araştırma modellerine tekil tarama modelleri denir. Bu tür yaklaşımda ilgilenilen olay madde, birey, grup, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler, ayrı ayrı tanımlanmaya (betimleme) çalışılır. Bu betimleme, geçmiş ya da şimdiki zamanla sınırlı olabileceği gibi, zamanın bir fonksiyonu olarak gelişimsel de olabilir (Karasar, 1991:79). Betimsel çalışmalarda mevcut olan durum belirlenmek istendiğinden, bu tür çalışmalar genellikle doğal ortamda yapılmaktadır. Betimsel çalışmalarda kullanılan teknikler, çalışmanın adını da değiştirmektedir. Bunlar anket survey, mülakat survey, gözlem survey gibi isimler almaktadır (Kaptan, 1998: 60-61). Bu araştırmada veriler anket survey yoluyla elde edilmiştir.

### *Araştırma Evren ve Örneklemi:*

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmaktadır. Buna çalışma evreni (Arseven, 1993:925; Karasar, 1991:110) de denilmektedir. Bu çalışmanın evrenini Kırşehir il merkez ve ilçelerinde bulunan Türk Dili ve Edebiyatı derslerine giren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, 2006-2007 eğitim öğretim

yılında Kırşehir il ve ilçelerindeki liselerde 9.sınıf Dil ve Anlatım dersine giren ve tesadüfi yolla seçilen 38 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni oluşturmaktadır.

Çalışma örnekleminde bulunan öğretmenlerin cinsiyet, mezun olduğu fakülte, mezun olduğu bölüm, meslekteki kıdemleri ile ilgili olarak yüzde (%), frekans dağılımları (f) değerleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

| <b>Veri Kaynağı</b>                 |           |              |
|-------------------------------------|-----------|--------------|
| <b>Cinsiyet</b>                     | <b>f</b>  | <b>%</b>     |
| Kadın                               | 8         | 21,1         |
| Erkek                               | 30        | 78,9         |
| <b>Toplam</b>                       | <b>38</b> | <b>100</b>   |
| <b>Mezun Olduğu Fakülte Türü</b>    |           |              |
|                                     | <b>f</b>  | <b>%</b>     |
| Eğitim Fakültesi                    | 24        | 63,2         |
| Fen-Edebiyat Fakültesi              | 14        | 36,8         |
| <b>Toplam</b>                       | <b>38</b> | <b>100,0</b> |
| <b>Mezun Olduğu Bölüm Türü</b>      |           |              |
|                                     | <b>f</b>  | <b>%</b>     |
| Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği | 21        | 55,3         |
| Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü       | 12        | 31,6         |
| Türkçe Öğretmenliği Bölümü          | 5         | 13,2         |
| <b>Toplam</b>                       | <b>38</b> | <b>100,0</b> |
| <b>Meslekteki Kıdem</b>             |           |              |
|                                     | <b>f</b>  | <b>%</b>     |
| 1-5 yıl                             | 3         | 7,9          |
| 6-10 yıl                            | 24        | 63,2         |
| 11-15 yıl                           | 7         | 18,4         |
| 16-20 yıl                           | 2         | 5,3          |
| 21-25 yıl                           | 2         | 5,3          |
| <b>Toplam</b>                       | <b>38</b> | <b>100,0</b> |

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, toplam 38 kişiden 30 (% 78,9)'u erkeklerden, 8 (%21,1)'i ise bayanlardan oluşmaktadır. Öğretmenlerin mezun olduğu fakülte türüne göre dağılımları incelendiğinde, toplam 38 kişiden 24 (%63,2)'ünün Eğitim fakültesi mezunu olduğu, 14 (%36,8)'ünün Fen-Edebiyat fakültesi mezunu olduğu görülmektedir.

Mezun olunan bölüm türüne göre öğretmen dağılımları incelendiğinde, toplam 38 kişiden 21 (%55,3)'i Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, 12 (%31,6)'si Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 5 (%13,2)'i Türkçe Öğretmenliği Bölümü mezunudur. Ayrıca öğretmenlerin meslekteki kıdem yılı incelendiğinde örnekleme oluşturan öğretmenlerin 3 (%7,9)'ünün 1-5 yıllık, 24 (%63,2)'ünün 6-10 yıllık, 7 (%18,4)'sinin 11-15 yıllık, 2 (%5,3)'sinin 16-20 yıllık, 2 (%5,3)'sinin 21-25 yıllık öğretmen olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunluğunun 6-10 yıllık kıdeme sahip olduğu söylenebilmektedir.

#### **Veri Toplama Tekniği:**

9.sınıf Dil ve Anlatım dersine giren Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme, soru sorma stratejileri ve yazılı sınavları uygulama hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki boyuttan oluşan anket formu ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formunun hazırlanmasında aşağıdaki işlem sırası gerçekleştirilmiştir.

1. Araştırmada, öncelikle konuyla ilgili olarak belgesel tarama yapılarak Dil, Dil ve Anlatım; Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme; ölçme ve değerlendirme ile ilgili kavramlar; ölçme ve

değerlendirme araçlarında bulunması gereken nitelikler; Dil ve Anlatım dersinde kullanılan ölçme ve değerlendirme araçları; ölçme ve değerlendirme araçları, soruların sınıflandırılması ile ilgili araştırmalar; soru sormanın yeri ve önemi, soru sorma stratejileri kavramsal düzeyde ele alınmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda anket formunun geliştirilmesine geçilmiş ve kuramsal çerçeve dikkate alınarak Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme niteliklerini ortaya çıkaracak şekilde anket maddeleri oluşturulmuştur. Geliştirilen anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel bulgular ile ilgili maddeler (5 madde), ikinci bölümde ise ölçme ve değerlendirme ile ilgili maddeler (60 madde) yer almaktadır. Bu haliyle anket formu 65 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır.

2. Hazırlanan anket formu, ilgili uzmanlar tarafından incelenmiş ve anket maddeleri uzmanların görüşleri doğrultusunda 60 madde olarak düzenlenmiştir.
3. Bu şekilde oluşturulan anket formu çalışma grubuna uygulanmadan önce anlaşılmayan maddeleri belirlemek ve gerekli düzenlemeleri yapabilmek için örnekleme bulunmayan 106 Türkçe öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarından elde edilen veriler üzerinde madde analizi yapılmış, test maddelerinin tamamına ait güçlük indisleri ( $P_{ji}$ ) ve ayırt edicilik gücü ( $r_{jx}$ ) hesaplanmıştır. Ayırt edicilik gücü .30'un üzerindeki maddeler hiç değiştirilmeden, .20 ile .30 arasındaki maddeler ise çeldiricileri düzeltilerek teste alınmıştır. Madde analizi sonrasında 10 madde anket formundan çıkarılmış ve en son haliyle 50 adet maddeden oluşan anketin Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır.

#### **Verilerin Analizi:**

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 11.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme hakkındaki görüşlerinin belirlenmesinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ( $\bar{X}$ ) ve standart sapma (ss) değerleri belirlenerek bulgular kısmı oluşturulmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin anket maddelerine verdikleri yanıtların yorumlanmasında beşli değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde;

$$a = \text{Ranj} / \text{Yapılacak Grup Sayısı}$$

formülü kullanılmıştır (Taşdemir: 2003). Buna göre değerlendirme ölçeği şöyledir:

| Verilen Ağırlık | Nitelik Grupları | Sınırı    |
|-----------------|------------------|-----------|
| 5               | Her zaman        | 4.20-5.00 |
| 4               | Sıklıkla         | 3.40-4.19 |
| 3               | Ara sıra         | 2.60-3.39 |
| 2               | Nadiren          | 1.80-2.59 |
| 1               | Hiçbir zaman     | 1.00-1.79 |

#### **BULGULAR VE YORUM**

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin, Dil ve Anlatım dersinde kullandıkları yazılı sınavlar konusunda anket maddelerine verdikleri cevaplara yönelik bulgular, aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklemdeki öğretmenlerin “Daha önce ölçme ve değerlendirme konusu ile ilgili bir hizmet içi eğitimi kursu aldınız mı?” sorusuna verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| <b>Daha Önce Ölçme ve Değerlendirme Konusu İle İlgili Bir Hizmet İçi Eğitim Kursu Aldınız mı?</b> | <b>f</b>  | <b>%</b>     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------------|
| Evet                                                                                              | 9         | 23,7         |
| Hayır                                                                                             | 29        | 76,3         |
| <b>Toplam</b>                                                                                     | <b>38</b> | <b>100,0</b> |

Tablo 1, öğretmenlerin daha önce ölçme ve değerlendirmeyle ilgili hizmet içi eğitim alıp almadığı ile ilgili soruya verdikleri cevapların yüzdesi incelendiğinde örneklemini oluşturan öğretmenlerden 9 (%23,7)’unun ölçme ve değerlendirmeyle ilgili bir kursa katıldıkları, 29 (%76,3)’unun ise ölçme ve değerlendirmeyle ilgili hizmet içi kursa katılmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu bulgularla öğretmenlerin çoğunluğunun ölçme ve değerlendirmeyle ilgili bir kursa katılmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin, Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kullandıkları sorularda, ölçme ve değerlendirme boyutuna verdikleri cevaplar ile ilgili yüzde (%) frekans dağılımları (f) aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2: Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersinde yazılı sorularını kullanma amaçlarına” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| MADDELER                                                                                                                                    | Cevap Seçenekleri |      |          |      |          |      |         |     |              |     | $\bar{X}$ |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------|----------|------|----------|------|---------|-----|--------------|-----|-----------|
|                                                                                                                                             | Her zaman         |      | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |     | Hiçbir zaman |     |           |
|                                                                                                                                             | f                 | %    | f        | %    | f        | %    | f       | %   | f            | %   |           |
| 1. Dil ve Anlatım dersinde sınav yapmaktaki amacım, öğrencinin sınıftaki diğer öğrencilere göre öğrenme düzeyini belirlemektir.             | 12                | 31,6 | 13       | 34,2 | 9        | 23,7 | 2       | 5,3 | 2            | 5,3 | 3,815     |
| 2. Dil ve Anlatım dersinde sınav yapmaktaki amacım, o zamana dek işlenilmiş konuların kavranıp kavranmadığını belirlemektir.                | 29                | 76,3 | 8        | 21,1 | 1        | 2,6  | -       | -   | -            | -   | 4,736     |
| 3. Dil ve Anlatım dersinde sınav yapmaktaki amacım, konuları kavratmak için kullandığım öğretim metotlarının geçerliğini değerlendirmektir. | 18                | 47,4 | 12       | 31,6 | 6        | 15,8 | 2       | 5,3 | -            | -   | 4,210     |
| 4. Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları kullanarak öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini ölçerim.                               | 12                | 31,6 | 16       | 42,1 | 6        | 15,8 | 3       | 7,9 | 1            | 2,6 | 3,921     |
| 5. Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları kullanarak öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak ifade etme becerilerini ölçerim.            | 11                | 28,9 | 15       | 39,5 | 8        | 21,1 | 3       | 7,9 | 1            | 2,6 | 3,842     |
| 6. Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları kullanarak öğrencilerin imlâ ve noktalamayla ilgili kuralları kullanma becerilerini ölçerim.    | 17                | 44,7 | 12       | 31,6 | 9        | 23,7 | -       | -   | -            | -   | 4,210     |

|                                                                                                                                               |    |      |    |      |    |      |   |     |   |     |              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------|----|------|----|------|---|-----|---|-----|--------------|
| 7. Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları kullanarak öğrencilerin yazılı anlatımda dil bilgisi kurallarına uygun yazma düzeylerini ölçerim. | 20 | 52,6 | 13 | 34,2 | 5  | 13,2 | - | -   | - | -   | 4,394        |
| 8. Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları kullanarak öğrencilerin bilgileri kısa sürede, düzenli bir şekilde verme becerilerini ölçerim.    | 10 | 26,3 | 11 | 28,9 | 13 | 34,2 | 2 | 5,3 | 2 | 5,3 | 3,657        |
| <b>Genel Ortalama</b>                                                                                                                         |    |      |    |      |    |      |   |     |   |     | <b>4,098</b> |

Tablo 2, incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersinde sınav yapmaktaki ve yazılı sorularını kullanmaktaki amaçlarının, öğrencilerin sınıf içindeki düzeylerini belirlemek, öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini ölçmek, öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak ifade etmelerini sağlamak olduğu görülür. Öğretmenler, yazılı sınavları, öğrencilerin bilgileri kısa sürede ve düzenli bir şekilde verme becerilerini ölçmek için sık sık kullanmaktadırlar. Bununla birlikte öğretmenler işlenmiş konuların kavranıp kavranmadığını belirlemek, öğretim metotlarının geçerliliğini değerlendirmek, imlâ ve noktalama ile ilgili kuralların kullanımını ölçmek ve öğrencilerin dil bilgisi kurallarına uygun yazma düzeylerini belirlemek için yazılı sorularını her zaman kullanmaktadırlar.

Tablo 3: Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavlarda metin kullanımına” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| MADDELER                                                                                                                                 | Cevap Seçenekleri |      |          |      |          |      |         |      |              |      | $\bar{X}$ |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------|----------|------|----------|------|---------|------|--------------|------|-----------|
|                                                                                                                                          | Her zaman         |      | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |      | Hiçbir zaman |      |           |
|                                                                                                                                          | f                 | %    | f        | %    | f        | %    | F       | %    | f            | %    |           |
| 9. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında metin kullanırım.                                                                            | 11                | 28,9 | 15       | 39,5 | 11       | 28,9 | -       | -    | 1            | 2,6  | 3,921     |
| 10. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında metin olarak şiir verip bu şiirle ilgili sorular sorarım.                                   | 5                 | 13,2 | 17       | 44,7 | 6        | 15,8 | 9       | 23,7 | 1            | 2,6  | 3,421     |
| 11. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında metin olarak deneme kullanırım.                                                             | 2                 | 5,3  | 6        | 15,8 | 22       | 57,9 | 5       | 13,2 | 3            | 7,9  | 2,973     |
| 12. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında metin olarak bir öykü verip bu öyküyle ilgili sorular sorarım.                              | -                 | -    | 8        | 21,1 | 19       | 50,0 | 7       | 18,4 | 4            | 10,5 | 2,815     |
| 13. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında metin olarak makale verip bu makale ile ilgili sorular sorarım.                             | 1                 | 2,6  | 4        | 10,5 | 15       | 39,5 | 14      | 36,8 | 4            | 10,5 | 2,578     |
| 14. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kullandığım metinlerin öğrencinin daha önce karşılaşmadığı metinler olmasına dikkat ederim. | 10                | 26,3 | 15       | 36,8 | 11       | 28,9 | 3       | 7,9  | -            | -    | 3,815     |

|                                                                                                                                                                                           |    |      |   |      |   |     |   |     |   |   |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------|---|------|---|-----|---|-----|---|---|-------|
| 15. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kullanılacak metinlerin sağlam bir yapıya sahip ( <i>tutarlı ve anlam bütünlüğü olan</i> ) olmasına ve dilinin akıcı olmasına dikkat ederim. | 25 | 65,8 | 9 | 23,7 | 3 | 7,9 | 1 | 2,6 | - | - | 4,526 |
| Genel Ortalama                                                                                                                                                                            |    |      |   |      |   |     |   |     |   |   | 3,435 |

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında sıklıkla metin kullandıkları ve metin olarak şiir verip bu şiir ile ilgili soru sordukları görülmektedir. Öğretmenler, yazılı sınavlarda bazen deneme bazen de öykü türü metin kullanmaktadırlar; ancak makale türü metin kullanımını tercih etmemektedirler. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, yazılı sınavlarda kullandıkları metinlerin öğrencilerin hiç görmedikleri metinler olmasına ve tutarlı metinler olmasına dikkat etmektedirler.

Tablo 4. *Örneklemdaki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersinde kullandıkları sınav türüne” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları*

| MADDELER                                                                                                                | Cevap Seçenekleri |      |          |      |          |      |         |      |              |      | $\bar{X}$ |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------|----------|------|----------|------|---------|------|--------------|------|-----------|
|                                                                                                                         | Her zaman         |      | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |      | Hiçbir zaman |      |           |
|                                                                                                                         | f                 | %    | f        | %    | f        | %    | F       | %    | f            | %    |           |
| 16. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme aracı olarak klâsik yazılı sınavları kullanırım.                     | 5                 | 13,2 | 18       | 47,4 | 10       | 26,3 | 5       | 13,2 | -            | -    | 3,605     |
| 17. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme için çoktan seçmeli sınavları kullanırım.                            | 3                 | 7,9  | 6        | 15,8 | 18       | 47,4 | 7       | 18,4 | 4            | 10,5 | 2,921     |
| 18. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme için kısa cevaplı ( <i>boşluk doldurmalı</i> ) sınavları kullanırım. | -                 | -    | 3        | 7,9  | 19       | 50,0 | 13      | 34,2 | 3            | 7,9  | 2,578     |
| 19. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme için eşleştirmeli sınavları kullanırım.                              | -                 | -    | 2        | 5,3  | 13       | 34,2 | 13      | 34,2 | 10           | 26,3 | 2,184     |
| 20. Dil ve Anlatım dersinde yukarıdaki sınav tiplerini karma olarak kullanırım.                                         | 8                 | 21,1 | 9        | 23,7 | 9        | 23,7 | 7       | 18,4 | 5            | 13,2 | 3,210     |
| Genel Ortalama                                                                                                          |                   |      |          |      |          |      |         |      |              |      | 2,899     |

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenler, Dil ve Anlatım dersinde ölçme aracı olarak sıklıkla klasik yazılı sınavları; bazen çoktan seçmeli sınavları tercih ederlerken; kısa cevaplı yazılı sınavları ve eşleştirmeli sınavları tercih etmemektedirler. Bununla birlikte bu sınav tipleri bazen karma olarak da kullanılmaktadır.

Tablo 5. Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersinde yazılı sınavları tercih etmelerinin nedenleri konusunda” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| MADDELER                                                                                                                                        | Cevap Seçenekleri |      |          |      |          |      |         |      |              |      | $\bar{X}$ |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------|----------|------|----------|------|---------|------|--------------|------|-----------|
|                                                                                                                                                 | Her zaman         |      | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |      | Hiçbir zaman |      |           |
|                                                                                                                                                 | f                 | %    | f        | %    | f        | %    | f       | %    | f            | %    |           |
| 21. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme aracı olarak yazılı sınavları kullanmayı <i>hazırlaması</i> kolay olduğu için tercih ederim. | 14                | 36,8 | 9        | 23,7 | 8        | 21,1 | 6       | 15,8 | 1            | 2,6  | 3,763     |
| 22. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme aracı olarak yazılı sınavları <i>uygulaması</i> kolay olduğu için tercih ederim.             | 10                | 26,3 | 12       | 31,6 | 8        | 21,1 | 8       | 21,1 | -            | -    | 3,631     |
| 23. Dil ve Anlatım dersinde ölçme ve değerlendirme aracı olarak yazılı sınavları <i>puanlaması</i> kolay olduğu için tercih ederim.             | 12                | 31,6 | 12       | 31,6 | 6        | 15,8 | 7       | 18,4 | 1            | 2,6  | 3,710     |
| 24. Dil ve Anlatım dersi için yazılı sınav hazırlamak, çok vaktimi alır.                                                                        | 5                 | 13,2 | 16       | 42,1 | 8        | 21,1 | 5       | 13,2 | 4            | 10,5 | 3,342     |
| Genel Ortalama                                                                                                                                  |                   |      |          |      |          |      |         |      |              |      | 3,611     |

Tablo 5 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenler tarafından yazılı sınavlar; hazırlaması, puanlaması ve uygulaması kolay olduğundan sıklıkla tercih edilmektedir. Ayrıca öğretmenler, yazılı sınav hazırlamanın zaman kaybına neden olmadığını düşünmektedirler.

Tablo 6: Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında yazı yazdırmaya yönelik soru sorma hakkında” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| MADDELER                                                                                                   | Cevap Seçenekleri |     |          |      |          |      |         |      |              |      | $\bar{X}$ |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----|----------|------|----------|------|---------|------|--------------|------|-----------|
|                                                                                                            | Her zaman         |     | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |      | Hiçbir zaman |      |           |
|                                                                                                            | f                 | %   | f        | %    | f        | %    | f       | %    | f            | %    |           |
| 29. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında yazı yazdırma sorusu sorarım.                                 | 2                 | 5,3 | 7        | 18,4 | 8        | 21,1 | 10      | 26,3 | 11           | 28,9 | 2,447     |
| 30. Yazı yazdırma sorusu sorduğumda bir özdeyiş ya da atasözünü açıklattırmaya yönelik soru sorarım.       | 1                 | 2,6 | 8        | 21,1 | 13       | 34,2 | 8       | 21,1 | 8            | 21,1 | 2,631     |
| 31. Yazı yazdırma sorusu sorduğumda öğrencilerin hiç unutamadıkları bir anılarını yazmalarını isterim.     | 1                 | 2,6 | -        | -    | 14       | 36,8 | 14      | 36,8 | 9            | 23,7 | 2,210     |
| 32. Yazı yazdırma sorularında gördüğü, yaşadığı bir olay hakkında duygu düşüncelerini yazmalarını isterim. | 1                 | 2,6 | 5        | 13,2 | 16       | 42,1 | 8       | 21,1 | 8            | 21,1 | 2,552     |

|                                                                                               |   |   |   |     |    |      |   |      |    |      |              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|-----|----|------|---|------|----|------|--------------|
| 33. Yazı yazdırmaya yönelik sorularda yazılacak konunun belirlenmesini öğrencilere bırakırım. | - | - | 2 | 5,3 | 13 | 34,2 | 8 | 21,1 | 15 | 39,5 | <b>2,052</b> |
| <b>Genel Ortalama</b>                                                                         |   |   |   |     |    |      |   |      |    |      | <b>2,378</b> |

Tablo 6 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında yazı yazdırmaya yönelik soru sormadıkları, yazılı sınavlarda yazı yazdırma sorusu sorduklarında bazen atasözü veya özdeyişi açıklattırmaya yönelik soru sordukları, öğrencilerin bir anılarını yazdırmaya yönelik soru sormadıkları, öğrencilerin tanık oldukları bir olay karşısındaki duygu ve düşüncelerini yazdırmaya yönelik soru sormadıkları aynı zamanda yazma konusunu serbest bırakmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında hazırlanan soruların nitelikleri hakkında” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

| MADDELER                                                                                                                                             | Cevap Seçenekleri |      |          |      |          |      |         |      |              |      |              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------|----------|------|----------|------|---------|------|--------------|------|--------------|
|                                                                                                                                                      | Her zaman         |      | Sıklıkla |      | Ara sıra |      | Nadiren |      | Hiçbir zaman |      | $\bar{X}$    |
|                                                                                                                                                      | f                 | %    | f        | %    | f        | %    | f       | %    | f            | %    |              |
| 34. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında sınıfın genelinin cevaplayabileceği zorlukta soru sorarım.                                              | 12                | 31,6 | 16       | 42,1 | 4        | 10,5 | 3       | 7,9  | 3            | 7,9  | <b>3,815</b> |
| 35. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında bilenle bilmeyen öğrenciyi ayırt edici zorlukta sorular sorarım.                                        | 9                 | 23,7 | 17       | 44,7 | 10       | 26,3 | 2       | 5,3  | -            | -    | <b>3,868</b> |
| 36. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kolay, orta, zor tüm zorluk derecelerinde sorular sorarım.                                              | 20                | 52,6 | 11       | 28,9 | 6        | 15,8 | 1       | 2,6  | -            | -    | <b>4,315</b> |
| 37. Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında her sınıfa farklı zorluk seviyesinde soru sorarım.                                                      | 12                | 31,6 | 9        | 23,7 | 7        | 18,4 | 5       | 13,2 | 5            | 13,2 | <b>3,473</b> |
| 44. Sorduğum soruların cevabı kesindir.                                                                                                              | 9                 | 23,7 | 17       | 44,7 | 9        | 23,7 | 2       | 5,3  | 1            | 2,6  | <b>3,815</b> |
| 45. Yorumu dayalı sorular sorarım.                                                                                                                   | 4                 | 10,5 | 15       | 39,5 | 16       | 42,1 | 3       | 7,9  | -            | -    | <b>3,526</b> |
| 46. Sınıfta işlenen bütün konuları örnekleyecek sayıda soru sorarım.                                                                                 | 14                | 36,8 | 17       | 44,7 | 7        | 18,4 | -       | -    | -            | -    | <b>4,184</b> |
| 47. Daha çok önemli olduğunu düşündüğüm konulardan soru sorarım.                                                                                     | 4                 | 10,5 | 17       | 44,7 | 11       | 28,9 | 6       | 15,8 | -            | -    | <b>3,500</b> |
| 48. Her bir hedef davranışı yoklayacak sayıda soru sorarım.                                                                                          | 9                 | 23,7 | 16       | 42,1 | 11       | 28,9 | 1       | 2,6  | 1            | 2,6  | <b>3,815</b> |
| 49. Soruları anlaşılır bir dille yazarım.                                                                                                            | 26                | 68,4 | 10       | 26,3 | 2        | 5,3  | -       | -    | -            | -    | <b>4,631</b> |
| 50.Yazılı sınavı hazırlamadan önce belirtke tablosu ( <i>hangi konuları işleyip, hangi davranışları ölçmem gerektiğini gösterir tablo</i> ) yaparım. | 7                 | 18,4 | 9        | 23,7 | 7        | 18,4 | 7       | 18,4 | 8            | 21,1 | <b>3,000</b> |
| <b>Genel Ortalama</b>                                                                                                                                |                   |      |          |      |          |      |         |      |              |      | <b>3,812</b> |

Tablo 7 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin yazılı sınavlarda sıklıkla, sınıfın genelinin cevaplayabileceği zorluk seviyesinde, bilen ile bilmeyeni ayırt edici, her sınıfa farklı soru sordukları görülmektedir. Öğretmenler, yazılı sınavlarda her bir hedef davranışı ölçecek kolay, orta, zor düzeylerde sorular sormaktadırlar. Bunun yanında öğretmenler, soruların yazımında her zaman anlaşılır bir dil kullanıp soruları sıklıkla önem verdikleri konulardan sormaktadırlar. Öğretmenlerin yazılı sınavlar için bazen belirtke tablosu hazırladıkları ve soruların sıklıkla tüm konuları kapsayacak biçimde hazırlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin sordukları soruların sıklıkla yoruma açık olduğu, bunun yanı sıra cevabı kesin sorular da sordukları görülmüştür.

Tablo 8: Örneklemdeki öğretmenlerin “Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kullandıkları soruların taksonomisi hakkında” verdikleri cevapların yüzde frekans dağılımları

[illegible]

Tablo 8 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenler, Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında bilgi düzeyinde soru sormamaktadırlar. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin, her zaman uygulama düzeyinde; sıklıkla kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde sorular sordukları görülmüştür.

### SONUÇ

Araştırma bulguları sonucunda, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin çoğunluğunun daha önce ölçme ve değerlendirme konusu ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim kursuna katılmadıkları görülmektedir (Tablo 1).

Öğretmenlerin çoğunluğu Dil ve Anlatım dersinde sınav yapma ve yazılı sorularını kullanma amacının işlenmiş konuların kavranıp kavranmadığını belirleme, öğretim metotlarının geçerliliğini değerlendirme, öğrencilerin imlâ ve noktalama ile ilgili kuralları kullanmalarını ölçme ve öğrencilerin dil bilgisi kurallarına uygun yazma düzeylerini belirleme olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, sıklıkla öğrencilerin sınıf içindeki düzeylerini belirlemek, öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini ölçmek, öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak ifade etmelerini sağlamak amacıyla yazılı sınavları kullandıkları gibi; öğrencilerin bilgileri kısa sürede, düzenli bir şekilde verme becerilerini ölçmek için de yazılı sınavların kullanımını tercih etmektedirler (Tablo 2). Zorbaz (2005)'ın ilköğretim okulları ikinci kademe Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri konulu çalışmasına göre; öğretmenler, ölçme ve değerlendirmenin amacını, konuların kavranıp kavranmadığını belirleme olarak görmekte ve daha çok not vermek amacıyla ölçme ve değerlendirme yapmaktadırlar. Kavcar (2003) ise yeni oluşturulan Türk Dili ve Anlatım dersinde; doğru ve düzgün anlatım becerisi ve alışkanlığı kazandırmak amacıyla her sınıfta yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik yazma ve uygulama çalışmalarına ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmenler Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında her zaman metinlerin tutarlı olmasına dikkat etmektedirler. Bununla birlikte yazılı sınavlarda sıklıkla metin kullanılmakta ve metin olarak şiir verilir bu şiir ile ilgili sorular sorulmaktadır. Yazılı sınavlarda metin olarak bazen deneme bazen de öykü kullanılmakta; nadiren de olsa makale türü kullanılmaktadır (Tablo 3).

Dil ve Anlatım dersinde ölçme aracı olarak öğretmenler çoğunlukla klâsik yazılı sınavları tercih etmektedirler. Bazen çoktan seçmeli sınavlar, nadiren de olsa kısa cevaplı yazılı sınavlar ve eşleştirmeli sınavlar da kullanılmaktadırlar (Tablo 4). Bu bulgulara paralel olarak Poyrazoğlu (2003)'nın çalışmasında da öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme aracı olarak çoğunlukla (%70 oranında) yazılı sınavların kullanımını tercih ettikleri belirlenmiştir. Nitekim Taş (2002)'a göre, kısa zamanda çok soru sormaya elverişli olan, objektif bir puanlama sistemi bulunan testin, Türk Dili ve Edebiyatı açısından en büyük sakıncası; anlatım becerilerini geliştirmeye fırsat vermeyişi, düşünceyi birleştirip bütün oluşturmaya yönelik olmayışı ve dili kullanabilme gücüne katkıda bulunmayışıdır.

Öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersinde ölçme aracı olarak yazılı sınavları kullanma amaçları incelendiğinde ise yazılı sınavların hazırlanmasının, puanlanmasının ve uygulanmasının kolay olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Buna ek olarak da yazılı sınav hazırlamanın zaman kaybına sebep olmaması da yazılı sınavların tercih edilmesinde etkili bir faktördür (Tablo 5).

Öğretmenler, Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında kompozisyon yazdırmaya yönelik soru sormayı tercih etmemektedirler. Kompozisyon yazımı tercih edilirse atasözü veya özdeyişi açıklattırmaya yönelik sorular kullanılmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin unutamadıkları bir anılarını ve tanık oldukları bir olay karşısındaki

duygu ve düşüncelerini yazdırmaya yönelik soruları tercih etmemektedirler. Bununla birlikte yazı konusunun belirlenmesinde öğrencilerin istekleri de etkili olmamaktadır (Tablo 6).

Öğretmenler; Dil ve Anlatım dersi yazılı sınavlarında soru sorarken sınıf genelinin cevaplayabileceği kolay, orta, zor düzeylerde soruları seçerek bilen ile bilmeyeni ayırt etmeye yönelik sorular sormaktadırlar. Cevapları kesin olan soruların yanında öğrencilerin yorumlarına dayalı açık uçlu sorular da tercih edilmektedir (Tablo 7). Kapalı uçlu soruların kullanımında ise öğretmenlerin bilgi düzeyinde sorular sordukları, sıklıkla kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyi sorular sordukları; bununla birlikte uygulama düzeyinde soruların ise her zaman sorulduğu görülmektedir (Tablo 8). Ancak Ülger (2003), Türkçe dersi yazılı sorularını incelediği çalışmasında öğretmenlerin yazılı sınavlarda sordukları soruların çoğunluğunun bilgi düzeyinde olduğunu belirlemiştir.

### ÖNERİLER

- Öğretmenlerin Türk Dili ve Edebiyatı dersinde sıklıkla kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerini içeren hizmet içi eğitim kurslarını alması planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında daha verimli sonuçları doğurabilir. Öğretmenlerin bu yöntemleri kapsamlı olarak bilme ve uygulamaları Dil ve Anlatım dersindeki öğrenci başarısını da artıracaktır. Uygulamaya konulan yeni müfredatla birlikte öğrencilerin eğitim süreci içerisinde yaptıkları sunumlar, ders içi ve ders dışı çalışmaları değerlendirmeye dahil edilmiştir. Bir başka deyişle, sonuç değerlendirmesinin yanında süreç değerlendirme yöntemleri de etkin olarak yer almaktadır. Nitelkim, Ulutaş (2003)'ın genel liselerdeki öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanındaki yeterlikleri ile ölçme ve değerlendirme ilkelerini uygulama düzeylerini araştırdığı çalışmasında da ölçme ve değerlendirme ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin almayanlara nazaran daha başarılı oldukları bulunmuştur.

- Dil ve Anlatım dersi, bireyin kendisini yazılı ve sözlü olarak kolay, doğru ve güzel ifade etmesine zemin hazırlamak düşüncesiyle vücut bulmuş bir derstir. Yazılı sınavların kullanımının amacı da öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlamaktır. Öğretmenlerin zaman zaman değerlendirmesinin zaman alması veya zor olması bakımından “uzun cevaplı yazılı sınavları” tercih etmedikleri görülmektedir. Burada önem verilmesi gereken şey öğretmenin özellikle uzun cevaplı yazılı sınavları değerlendirebilecek şekilde eğitim almasının sağlanmasıdır.

### KAYNAKLAR

- Arseven, A. D. (1993). *Alan araştırma yöntemi : ilkeler, teknikler, örnekler*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Coffman, W. E. (1971). Essay examination. Thorndike, Robert L. (Ed.). *Educational measurement*. (2nd Ed.). Washington, D.C.: American Council On Education.
- Gronlund, N. E. (1969). *Measurement and evaluation in teaching*. London: Collier-Macmillan Company.
- Kavcar, C. (2003). Türk dili ve edebiyatı programıyla ilgili yeni çalışmalar. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. s. XIII. Bahar. 19- 26.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma istatistik ve teknikleri*. Ankara: Tekışık.
- Karasar, N. (1991). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Miller, W. P & Erickson, H E. (1990). *How to write tests for students*. Washigton D.C.: National Education Association.
- Poyrazoğlu, O. N. (1993). Bir paneli ardından ya da türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. *Öğretmen Dünyası*, Temmuz, 17- 20.
- Reiner, C. M; Bothell, T. W; Sudweeks, R & Wood, B. (2003). *Preparing effective essay questions*. <<http://testing.byu.edu/info/handbooks/WritingEffectiveEssayQuestions.pdf>> (indirilme tarihi: 11 Mart 2008).
- Taş, S. (2002). Türk dili ve edebiyatı açısından test tekniği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), s.81-86.
- Tekin, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı . Ankara: Yargı Yayınevi.
- Ulutaş, S. (2003). *Genel liselerdeki öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanındaki yeterlikleri ile ölçme ve değerlendirme ilkelerini uygulama düzeylerinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- URL-1.(2008). *Preparingand evaluating essaytest questions*.

- <[http://www.uiowa.edu/~examserv/Level\\_2/resources/Technical%20Bulletins/Tech%20Bulletin%2036.pdf](http://www.uiowa.edu/~examserv/Level_2/resources/Technical%20Bulletins/Tech%20Bulletin%2036.pdf)>(indirilme tarihi: 15 Mart 2008)
- Ülger, Ü. (2003). *İlköğretim 6, 7, 8. sınıflarda Türkçe dersi yazılı sınav soruları üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. G.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yalçın, A.(2002). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Yılmaz, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Zorbaz, K. Z. (2005). *İlköğretim okulları ikinci kademe Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri ve yazılı sınavlarda sordukları sorular üzerine bir değerlendirme*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M.K.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü.